

Момент (скорочено)

Володимир Винниченко

(Із оповідань тюремної Шехерезади)

Було це навесні. Герой-оповідач їхав зі своїм другом-контрабандистом до кордону. Йому треба було обов'язково перейти кордон, ні дожидаючи ночі. Семен, людина серйозна, сказав, що це неможливо, можуть убити. Оповідач наполягав. Тоді Семен сердито сказав йому, щоб той ліг на дно воза, й прикрив рядном. Привіз до якоїсь повітки. Коли оповідач зайшов, то був вражений несподіванкою. Там уже сиділа на соломі гарна панна. Вона засміялася і запросила його сідати.

Зайшов Семен і сказав, що треба тікати вже зараз, бо до нього йдуть з обшуком — стражники розшукують якусь панночку. їм дали сільський одяг і спрямували до лісу, де був кордон. Панна попросила в оповідача револьвер, і коли той поцікавився, чи вміє вона стріляти, відповіла, що убити себе зуміє.

Йшли полем, відпочивали, дивилися один на одного. Ховалися в житі, як проїжджала підвода. Він запитав, як її звати, вона ж сказала, що не хоче говорити й не хоче знати, як звуть його. Потім раптом попросила, щоб супутник, коли раптом її вб'ють, а він залишиться живий, написав за адресою, яку вона кілька разів повторила, таке: "Мусю вбито на кордоні. Вмерла так, як вмирають ті, що люблять життя".

Жито скінчилось. Почався ліс. Вони перебиралися від дерева до дерева то повзучи, то перебігаючи. Сідали відпочивати, дивилися, як у природі все живе, рухається, кохає.

Йому так хотілося пригорнути її до себе, але вона відсторонилася. Тільки спитала, чи буде згадувати, як її уб'ють. Він сказав, що її не вб'ють, і сам у це повірив.

Нарешті прийшли до лощини, побачили прикордонні стовпи. Серце застукало швидше. Муся, "з висмикнутим волоссям, з великими палаючими очима, з міцно стиснутими устами, зігнута... здавалася якимсь дивним, прекрасним звіром, сильним, напруженим, диким".

Оповідач сказав, що вони кинуться через межу разом, не озираючись на крики й постріли. Побігли. Почулися вибухи, гуки. Летіли, аж вітер у вухах. А в грудях було "щось легке, широке, як небо, як повітря, як могучий потік".

Зупинилися далеко від кордону, кинулися одне до одного, даючи волю почуттям. Потім довго і втомлено сиділи мовчки. Муся любовно-ласкаво глянула на свого супутника й сказала, що тепер вони прощаються, і він ніколи її не шукатиме. Щастя може тривати лише момент, а далі вже йде буденщина, банальність. Розум героя-оповідача дивувався, протестував, а уста мовчали. Хто вона, де вона, він і досі не знає, але завжди носить її образ у своїй душі.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

У новелі "Момент" поєдналися реалістичне змалювання дійсності і філософський підтекст про плинність життя, про щастя людини, про мить як частинку вічності. Образ

Панни в новелі — це втілення ідеї вічної жіночності, краси й загадкової незбагненності, твір написаний в імпресіоністичному дусі.